

האקדמיה ללשון העברית

אוסף ציפורה ואהרן בר־אדון

לתולדות תחיית הלשון העברית בדיבור־פה

ריאיון עם גברת יהודית הררי
מראיין: פרופ' אהרן בר־אדון

סימול: 400-14-2

- 1 יי הררי: כל החרמות, שהוציאו על הבנים.
- 2 א' בר־אדון: אם כן, כששאלתי אותך אם אה, בן יהודה, בדבר ה', ה', [לא ברור]
- 3 יי הררי: =החרם על בן יהודה, והחרם על התיאטרון, והחרם על גן הילדים; החרם על
- 4 בתי הספר. הוציאו הרבנים בעברית.
- 5 א' בר־אדון: והזכרת שבן יהודה, שימש, אה, ביתו שימש כמין אה,
- 6 יי הררי: =מועדון.
- 7 א' בר־אדון: =מועדון.
- 8 יי הררי: =בוודאי.
- 9 א' בר־אדון: =זאת אומרת, שזכותו,
- 10 יי הררי: =בכל ליל שישי, היינו, מוצאים שם את המורים, את הסופרים, את
- 11 אריסטוקרטיה, את אה, ד"ר מזא"ה, את אזרחי; כל, כל, סופר עברי, כל צייר
- 12 עברי, כל מי שבא, זה היה ה' הבית, שבו היו נפגשים אנשי השכלה.
- 13 א' בר־אדון: הזכרת את אַלמליח.
- 14 יי הררי: =כן.
- 15 א' בר־אדון: =אבל, אה, <אַל־מליח>.
- 16 יי הררי: =כן.
- 17 א' בר־אדון: =שהיה, שעבד עם בן, אה,
- 18 יי הררי: =יהודה.
- 19 א' בר־אדון: =יהודה.
- 20 יי הררי: =הוא עבד במערכת,
- 21 א' בר־אדון: =וכמובן,
- 22 יי הררי: =וכן הלאה.
- 23 א' בר־אדון: =<אם> כדאי לראיין אותו. [לא נשמע]
- 24 יי הררי: =איזה שאלה, [צוחקת] אם כדאי, הוא ייתן לך, חומר, על חיי הספרדים,
- 25 א' בר־אדון: =מה שמו הראשון?
- 26 יי הררי: =מה?
- 27 א' בר־אדון: =מה שמו הראשון?
- 28 יי הררי: =אני באמת מת', עיפה. [מדברת בשקט] <אני קוראה לו>,
- 29 א' בר־אדון: =זה [לא נשמע] המילון הערבי גם כן.

30	י' הררי :	= אלמליח.
31	א' בר־אדון = כן?	
32	י' הררי :	= כן! המילון צרפתי [מבטאת בקמץ קטן] עברי.
33	א' בר־אדון :	= צרפתי עברי ו' ערבי גם כן,
34	י' הררי :	= יש לו טלפון בבית.
35	א' בר־אדון :	= אה, מי,
36	י' הררי :	= היה, בוועד הלאומי.
37	א' בר־אדון :	מישהו אמר לי, לפני ימים אחדים, דבר מעניין מאוד, שהייתי רוצה לשאול [או :
38		לשמוע. לא נשמע היטב].
39	י' הררי :	= ואחר כך הבט. ה'חבצלת', שהיא יצאה עוד לפני העיתון של בן יהודה. הלוא
40		היא יצאה בעברית, פרומקין.
41	א' בר־אדון :	פרומקין.
42	י' הררי :	ישראל דב פרומקין. הלוא המאמרים, אה, ב'חבצלת', הלוא תמצא שם אוֹפֵרוֹת
43		[הפסקה] על התפתחות השפה. הכותרת שהם נתנו בעיתון, אה, מודיע על
44		חדשות מארץ סין, מהודו, ממצרים וּמִי, ו', מהלבנון, וכן הלאה. הפיליטונים
45		הראשונים שנדפסו שם, הלוא, אפשר להתגלגל מצחוק כשקוראים. וזה הלוא
46		לפני בן יהודה. בן יהודה הלוא עבד אצל 'חבצלת' בתור אה, עיתונָאִי.
47	א' בר־אדון :	נכון מאוד.
48	י' הררי :	נו טוב, אז כל זה עליך לחפש, לא, זה לא עבודה קלה קיבלת עליך.
49	א' בר־אדון :	[צוחק] אנחנו מקדישים, מתכוננים להקדיש לזאת אה, שנות חיים.
50	י' הררי :	נו, אני חושב,
51	א' בר־אדון :	= אה, מישהו מסר לי, כאן, בירושלים, [לא נשמע].
52	י' הררי :	= הבט, ה'חבצלת', הלוא יצא יותר מארבעים שנה. העיתון הזה.
53	א' בר־אדון :	נכון.
54	י' הררי :	נו טוב, כל הכרכים האלה נמצאים. מה, שמה לא תמצא, כל המריבות בין אנשי
55		הקהילה והכול מתנהל בעברית. [הפסקה] ופל, ופל מה שהקהילות, אה, אפילו
56		בעיר העתיקה, באיזה שפה ניהלו את זה, הכול בעברית. בארכיונים הישנים
57		עליך לחפש, תמצא שמה, אה, לשון אה, עב', ארמית ותלמודית ו', ועברית
58		חדשה והכול יחד.
59	א' בר־אדון :	מ' מישהו אמר לי דבר כזה. ש' הוא ביקר ב' ראשית המאה, ב' ביתו של ילין.
60		שם דיברו עברית, והינה, נכנסה אשתו של אה, ילין.
61	י' הררי :	= היא לא ידעה,
62	א' בר־אדון :	= <איטה> ילין,
63	י' הררי :	= קודם עברית. היא לא ידעה.
64	א' בר־אדון :	= שהייתה בתו של פינס,
65	י' הררי :	= כן.
66	א' בר־אדון :	= והוא באופן טבעי, פנה אליה בעברית. אמרה לו : <וואָס רעדטו [או : רעדן].

לא נשמע (בבירור) מיט מיר, אה, מיט בן יהודקעס לשון? >> [בהגייה: לושן]	67
[יידיש: מה אתה מדבר או: מה מדברים איתי עברית?] [מילולית: בלשון בן יהודה]	68
יהודה]	69
י" הררי: =נכון. קח לך,	70
א' בר־אדון: >> >> [רעד [נשמע: רעט] מיר [לא ברור] מענטשלעך לשון? [לושן]>>. [יידיש: דבר איתי בלשון בני אדם]	71
י" הררי: = [לא ברור] קח לך את זה.	72
א' בר־אדון: = כן.	73
י" הררי: בן יהודה, בא בפעם הראשונה ל' אה, אחד העם.	74
א' בר־אדון: מממ.	75
י" הררי: באודסה, הוא נסע לאסוף <מינויים>. אז אמרו לו, >> >> [רעד ווי אַ מענטש" >> >> >> [דורש בדיקה] [דבר כמו בן אדם] <לאמור> יידיש.	76
א' בר־אדון: זאת אומרת, זה דבר, אה, אותנטי.	77
י" הררי: אותנטי זה <אינני יודעת מה זה> אותנטי.	78
א' בר־אדון: לא, לא, <זאת אומרת> מה שאני אמרתי לך, זה,	79
י" הררי: = זה אינני יודעת.	80
א' בר־אדון: = נשמע, זה מ', מ' מתקבל על הדעת.	81
י" הררי: = מתקבל, אבל אינני, אינני יודעת. אבל שם אה, ה', בכל העיתונות זה היה מופץ. ה', הדברים האלה. ופאשר, אה, אחד העם, הלך, פֶּרְחוּב, ודיבר, עם ביאליק, אה, ביידיש או ברוסית, אז גדוד מְגִינֵי השפה, אה,	82
83	84
85	86
87	88
89	90
91	92
93	94
95	96
97	98
99	100
101	102
103	

104	י"י הררי :	=שלוש אש, הלך, ברחוב, ואני לא יודעת אם זה היה עם ביאליק, או עם מישהו
105		אחר, ואמר: "אל תגיד לי, שהילד חושב בעברית. הוא מדבר עברית, אבל, בָּרְגַע
106		שזה, הוא צועק 'מאָמע'". אז הוא ניגש, וצבט בחוזקה, אחד הילדים, ואז הילד
107		אמר לו: 'חמור!'
108	א' בר־אדון :	מעניין. אותם הדברים סיפר לי בן יהודה, [לא נשמע],
109	י"י הררי :	=נו, כן.
110	א' בר־אדון :	= [לא נשמע] מישהו אחר,
111	י"י הררי :	= זאת עובדה, נֶאֱחַנְנוּ יודעים, אה, מה זה, אנחנו המורים אז צהלנו, ש', ושמחנו,
112		ש', להראות לו, שהילד, חושב עברית.
113	א' בר־אדון :	אז, מי סיפר לכם את הדבר הזה?
114	י"י הררי :	זה לא סיפר! אנחנו היינו במלחמה עם שלום אש, בכל כנס של אגודת הסופרים.
115		היינו תמיד כועסים עליו ונלחמים איתו וכן הלאה. זאת הייתה מלחמה בין
116		הידישיסטים והעבריים.
117	א' בר־אדון :	=ר,
118	י"י הררי :	= והלוא היה זמן שלא היו מרשים לנאום ביידיש. זה לא כמו שעכשיו, שיוצאים
119		עיתונים ו[לא ברור]. ועכשיו, בא זיטלובסקי [זיטלובסקי] מאמריקה ורצה
120		להרצות בעברית – לא נתנו לו. הצעירים התאספו וצעקו וצווחו וסגרו את ה',
121		את ה' מסיבה. אותו דבר עם שלום אש.
122	א' בר־אדון :	= והוא מדבר,
123	י"י הררי :	= והוא אחר כך,
124	א' בר־אדון :	= ביידיש, את מתכוונת.
125	י"י הררי :	= ביידיש, לא נתנו לדבר יידיש. הכריחו לדבר עברית. או ששלוש אש בא לפריז
126		ואנחנו עשינו לו, הסטודנטים, קבלת פנים, אז הוא אמר: "איזה שוביניסטים
127		הם ה' ישראלים. מכריחים את הפועלים אחר יום עבודה",
128	א' בר־אדון :	[צוחק]
129	י"י הררי :	אה, "לבוא בערב ללמוד עברית". אז אני זוכרת, אני,
130	א' בר־אדון :	= מתי זה היה? בשנות המלחמה.
131	י"י הררי :	= אלף תשע מאות ו', אה, סוף שלוש עשרה... אה, כבר, ב', [הפרעה בהקלטה?]
132		עוד לא הייתה מלחמה, אבל, אה, בסוף. אז אמרנו לו, מדוע אינך מבין, ש' הם,
133		מתוך, עניין, באים ללמוד עברית? מפני שהם יודעים שהם באים לייסד, יישוב
134		עברי בארץ. למה אתה חושב שמכריחים אותם?
135	א' בר־אדון :	אהה.
136	י"י הררי :	הם באים, אחר יום עבודה, הם רוצים לעסוק ברוֹחֵנִיּוֹת.
137	א' בר־אדון :	= מה הוא ענה על זה?
138	י"י הררי :	= אנחנו [לא ברור] מה, מה... הוא קיבל אז, מאיתנו! הוא בא ונתן דין וחשבון
139		מארץ ישראל, שזה היה איזה דבר איום ונורא. באמת. שָׁנְאָנוּ אותו. ופל הזמן
140		צעקנו באולם על כל דבר ששיקר, "שקר, שקר, שקר, שקר". [ההקלטה נקטעת]

אמר לו, שלום אש, <<משפט ביידיש>>	141
א' בר־אדון: [חוזר על המשפט שאמרה הררי ביידיש]	142
י' הררי: [חוזרת על המשפט הנ"ל]	143
א' בר־אדון: <<יידיש>>	144